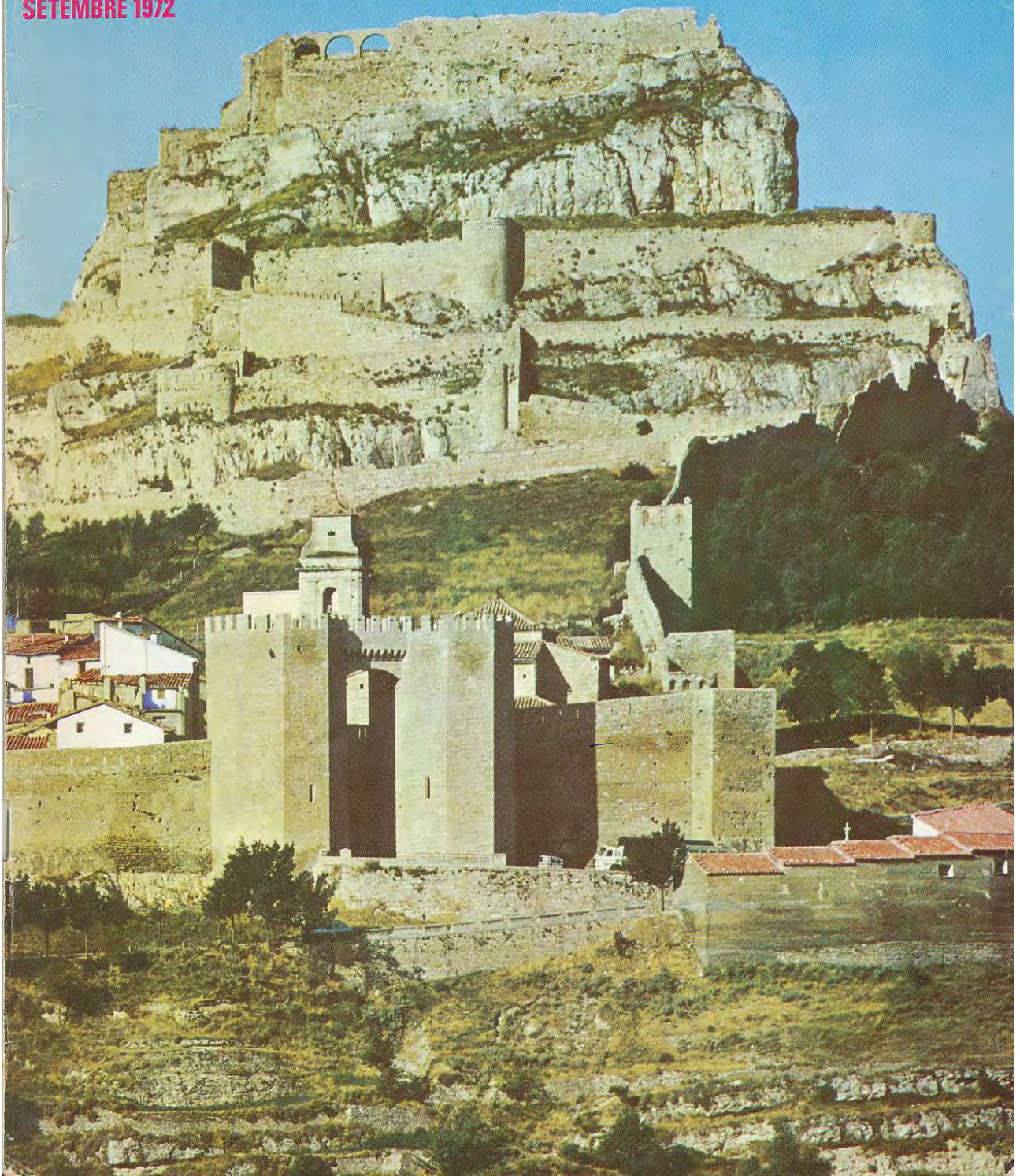

SERRA D'OR

SETEMBRE 1972

obligació de la simpatia

per Joan Fuster

La cosa no és precisament nova. Recordem, per exemple, el clàssic local: «E si negun me demana: —En Muntaner, ¿quines gràcies coneixets vós que fan més los senyors del casal d'Aragó a Llurs sotmeses que altres?...» Entre les «gràcies» en qüestió, hi havia la de simular de cara als subdits un cert repertori de gestos afectuosos. El polític ha de ser «simpàtic». Més d'un cop quan algun periodista impertinent ha preguntat a Josep Pla quines són les meves personals possibilitats de personatge «civil», el meu amic de Palafrugell ha contestat: «No hi aprofita; no és simpàtic». També diu que menjo poc i bec massa; però això ja és una altra història. De fet, mai no he tingut cap pretensió d'actuar com a «home públic» —la meva feina ha de ser una altra—, i no m'importa gens el grau de «simpatia» que pugui irradiar la meua presència física. Més aviat tinc mal geni —també sóc pacient, alto!— i m'excedeixo sovint en el comentari càustic, ho reconec. «No aprofito», doncs, i Déu sap com me n'alegro. El problema, tanmateix, queda posat en aquests termes: la «simpatia» esdevé obligatòria quan un individu qualsevol, per veuïtat, per xamba o per dinastia, ha d'assumir un d'aquells comportaments que solem anomenar «polítics», siguin elevats o subalterns. Això és obvi. I sempre ha estat així. O gairebé sempre. No hem de creure que es tracta d'una maniobra parlamentària: del sistema parlamentari, vull dir. He citat Muntaner d'entrada, i a posta, per subratllar-ho. Ni el dèspota més absolut, si és intel·ligent, no renunciarà al truc. Els tirans també necessiten «l'amor del poble», i, en el fons, ells el necessiten més que ningú: és la seva manera de convalidar, ja que no justificar, el poder que detenen. Sens dubte, els reis de Ramon Muntaner no eren uns tirans infectes. Per contra, i donades les circumstàncies, fan la impressió de bons xicots, potser aclaparats per l'ofici que els havia caigut a sobre, i que sortien del pas amb una mitjanament digna barreja de candor i d'energia. Deixo l'avaluació exacta als erudits. En tot cas, ells ja sabien que havien de

jugar el paper de «simpàtics» davant els seus vassalls. I com ells, els altres. Tothom de condició homòloga. L'etern Genghis Khan tal vegada desdenyï el recurs. Però la norma consisteix a representar la comèdia de l'afabilitat. L'autoritat, per si, no és ben bé «simpàtica»: implica la repressió, l'ordenança, el veto, la ira reglamentada o no, el projecte arbitrari. Amb el vernís deliberat de la «simpatia», els efectes «impopulars» poden pal·liar-se. Que s'hi interfereixi o no un pel de patriarcalisme espontani, no altera l'esquema. Els magnats hàbils, quan fan incursions entre la multitud, fan números preciosos: besen les criatures, conversen amb els pagesos, estremen la mà anònima de la ciutadania, somriuen. Sobretot, somriuen. No caldrà explicar que el sufragi universal —o més o menys universal— hagué d'accentuar l'estratègia de ganyotes i d'anècdotes seductores. El candidat havia de desplegar un *charme* especial per obtenir vots. Es, si val el paral·lisme, una mena de «relacions públiques» a distància, i de vegades, de prop. Quan comença la campanya preparatòria de les eleccions als Estats Units, la premsa gràfica de tot el món —la impremsa i la de pantalla— acostuma a proporcionar-nos imatges divertides: els aspirants a la Casa Blanca, gent circumspecta i —això s'ho miren molt— de rigorosa salut mental, comencen a fer pallasades. Es disfressen de pell-roja, amb plomes al cap i faldilles policromes, o intenten de ballar les danses típiques més increïbles d'un qualsevol racó del país, o —ben a contracor, ai!, perquè són blancs— abracen efusivament un negre o un xicano. Suposo que l'espectacle resulta eficaç: si no, no hi gosarien. No són suficients els discursos, o sigui, els arguments. Ni tan sols el festival de xarangues, crits i banderoles, escarapelles, focus, senyorettes cal·lipigies, pancartes i tot això. Es fa imprescindible una manifestació de «simpatia»: amb la muller i els nens, amb la mare i la sogra, amb els cunyats i tot, si molt convé. I vinga de somriure! A mesura que la difusió fotogràfica, i més encara la cinematogràfica, ha adquirit im-

portància, el somriure dels polítics ha acabat per convertir-se en un rictus maquinal. Quan Mr. Nixon acudí als funerals de De Gaulle, no va saber reprimir el somriure: entrà i sortí del rèquiem fent els visatges propis d'una qualsevol aparició en la televisió. Per la televisió ho vam poder veure. I feia una certa angúnia: ho confesso. Ni Nixon, ni jo, ni Pompidou, ni ningú potser, francès o no —llevat de la família i d'André Malraux, és clar—, no estàvem en condicions de sentir una gran pena per la defunció del general. Però la cerimònia era la cerimònia, i un mínim d'afectació diplomàticament consternativa s'hi imposava, en els assistents a l'acte. Nixon somreia. Nixon no deu tenir cap gana de somriure, ni un segon, les vint-i-quatre hores del dia. El merder en què s'ha ficat no és propici a les alegries. Però ha de ser «simpàtic»... I ja que la divagació ha derivat per aci, convé no regatejar a De Gaulle aquest mèrit: ell mai no va somriure. Potser perquè la seva cara —músculs facials atrofiats— no li ho permetia, potser perquè la seva passió capetiana de la «Grandeur» repugnava les frivolitats menors. Ara: això sí, els seus dots d'actor aconseguen més èxit per l'altre cantó, el del melodrama. De Gaulle no va guanyar mai cap batalla, com a professional (Petain, sí: què hi farem!), i com a home de doctrina fou d'una mediocritat total, cosa que es veu més escandalosament en la prolongació «gaullista». Però se la sabia tota, posat davant les càmeres de la televisió. Sempre recitava Racine, però ho feia com cap professional del ram no hauria estat capaç de fer-ho. I el veïnat el votava: fins i tot més d'un militant del Partit Comunista... En definitiva, això no deixa de ser «simpatia». Al capdavant, «simpatia» significa, aproximadament, «compartir una passió»: una fascinació, que no cal que sigui sempre somrient... En política, jo m'inclino per la «distanciament» brechtiana. Cosa teatral com és, interessa contemplar-la en fred, jutjar-la, discutir-la. No es pot discutir un somriure, ni un crit, ni un himne, ni una bandera...

MAGDAN S.A.

IMPERMEABILITZACIONS
REVESTIMENTS
PAVIMENTS
REJUNTATS

LA NOSTRA EXPERIÈNCIA ÉS UNA GARANTIA

Viladomat, 140 bis

Telèfons 254 44 96 - 254 99 71

Barcelona-15